

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

Protokolant Małgorzata Czarторыska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie **W.B.**

skazanego z art. 207 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 marca 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II Ka 501/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 30 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 1448/22,

**na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 29 § 1 k.p.k. i art.
449 § 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonego
przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w
Nowym Sączu.**

Jarosław Matras

Jacek Błaszczyk

Zbigniew Puskarski

UZASADNIENIE

W.B. został oskarżony o to, że: w okresie od lipca 2012 roku do 15 lutego 2022 roku w miejscowości Z., rejonu n., znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną K.B. w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, w trakcie których wyzywał pokrzywdzoną słowami wulgarnymi i powszechnie uznanymi za obelżywe, poniżał ją, kontrolował, oskarżał o zdrady, wyganiał z domu, popychał, szarpał i bił rękoma po głowie oraz znęcał się psychicznie nad dziećmi N., M. i L. poprzez wyzywanie ich słowami wulgarnymi, poniżanie i wyganianie z domu, tj. o przestępstwo określone w art. 207 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2023 r. sygn. akt II K 1448/22, Sąd Rejonowy w Nowym Sączu ramach czynu zarzucanego oskarżonemu aktem oskarżenia uznał go za winnego tego, że w okresie od lipca 2012 roku do 15 lutego 2022 roku w miejscowości Z., znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną K.B. w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, w trakcie których wyzywał pokrzywdzoną słowami wulgarnymi i powszechnie uznanymi za obelżywe, poniżał ją, ośmieszał, kontrolował, wyganiał z domu, popychał, szarpał, uderzał oraz znęcał się nad nieporadnymi z uwagi na wiek dziećmi N., M. i L.B. poprzez wyzywanie ich słowami wulgarnymi, poniżanie i wyganianie z domu, stosowanie kar cielesnych, znęcanie się nad K.B. w ich obecności, które to zachowanie w przypadku N.B. doprowadziło małoletnią pokrzywdzoną do targnięcia się na swoje życie nieustalonego dnia lutego 2022 roku, tj. czynu stanowiącego występki z art. 207 § 1 k.k. i art. 207 § 1a k.k. w zw. z art. 207 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to przestępstwo na podstawie art. 207 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. przy zastosowaniu art. 37b k.k. wymierzył oskarżonemu W.B. karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności w postaci obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 24 godzin w stosunku miesięcznym. Nadto na podstawie art. 41a § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu środek karny w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonych K.B., N.B., M.B. oraz L.B. na odległość mniejszą niż 50 metrów oraz zakazu kontaktowania się z nimi na okres w odniesieniu do K.B. i N.B. 8 lat, a w odniesieniu do M.B. i L.B. na okres 4 lat. Sąd ten orzekł wobec oskarżonego środki kompensacyjne w postaci

zadośćuczynienia za doznaną krzywdę poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych odpowiednio kwot po 10.000 zł (K.B. i N.B.) oraz po 3000 zł (M.B. i L.B.). Wyrok zawiera także inne rozstrzygnięcia.

Wyrok ten w całości zaskarżyli oskarżony i jego obrońca, przy czym wskazywanie treści zarzutów jest zbędne.

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II Ka 501/23, Sąd Okręgowy w Nowym Sączu zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację w tej sprawie złożył obrońca skazanego. Zaskarżając wyrok sądu odwoławczego w całości, zarzucił temu rozstrzygnięciu naruszenie przepisów prawa procesowego oraz prawa materialnego, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Nowym Sączu do ponownego rozpoznania.

W pisemnym stanowisku co do kasacji prokurator Prokuratury Rejonowej w Nowym Sączu wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Stanowiska tego nie poparł prokurator Prokuratury Krajowej, który w toku rozprawy kasacyjnej – odnosząc się do sygnalizacji istnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. – wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Obrońca skazanego pierwotnie – po sygnalizacji istnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. – popierał zarzuty kasacji pisemnej, by wreszcie po uwadze składu orzekającego co do stanowiska w zakresie istnienia bezwzględneho powodu odwoławczego, stwierdzić jego istnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesienie kasacji skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Taki skutek nie wynikał z zasadności zarzutów kasacji, ale z realizowanej z urzędu (art. 536 k.p.k.) kontroli postępowania w zakresie istnienia uchybień kwalifikowanych z art. 439 § 1 k.p.k. Wystarczyło w tym zakresie poddać kontroli skład sądu odwoławczego, aby stwierdzić istnienie uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. nienależytą obsadę tego sądu. Sąd odwoławczy rozpoznawał apelację w składzie jednego sędziego, a podstawą do takiego składu mógł być art. 449 § 2 k.p.k. albo też art. 14fa ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych

chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 340). Przepis art. 14fa ustawy z dnia 2 marca 2020 r. obowiązywał do 1 lipca 2024 r. (rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego – Dz.U. z 2023 r. poz. 1183), a zatem mógł stanowić podstawę do wyznaczenia składu jednoosobowego pod warunkiem wszakże, że rozpoznawano sprawę o przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 5 lat. Tymczasem o ile czyn zarzucony aktem oskarżenia rzeczywiście był zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 5-ciu, o tyle już czyn, o którym orzekł sąd pierwszej instancji w swoim wyroku był przestępstwem zagrożonym karą do lat 12-tu (art. 207 § 3 k.k.). W tym układzie zarówno orzeczona kara (6 miesięcy pozbawienia wolności oraz kara roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności) jak i wniesienie apelacji tylko na korzyść oskarżonego, nie znosiło ustawowego warunku zagrożenia karą do 5 lat pozbawienia wolności czynu, który był przedmiotem osądu. Jasne jest więc, że przepis art. 14 fa ustawy z dnia 2 marca 2020 r. nie mógł stanowić podstawy do rozpoznania sprawy w składzie jednego sędziego (por. m.in. postanowienie SN z dnia 18 maja 2022 r. I KZP 15/21, OSNK 2022, z. 6, poz. 24; wyrok SN z dnia 20 listopada 2023 r. V KK 337/23). Takiej podstawy nie mógł stanowić także drugi przepis, który stanowi wyjątek od zasady wskazanej w art. 29 § 1 k.p.k., tj. rozpoznania sprawy na rozprawie apelacyjnej przez sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów. Sąd odwoławczy nie dostrzegł istniejącej od ponad 5 lat linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, która odnosi się do wykładni normy art. 449 § 2 k.p.k. i warunku, aby postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia. Zgodnie z tą wykładnią w wypadku przyjęcia w wyroku sądu pierwszej instancji kwalifikacji prawnej przypisanego czynu, która nie uzasadniałaby prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, apelację od takiego orzeczenia rozpoznaje sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów (art. 29 § 1 in principio k.p.k.), nawet jeżeli postępowanie przygotowawcze, w świetle kwalifikacji czynu przyjętej w akcie oskarżenia, mogło toczyć się w formie dochodzenia (arg. z art. 449 § 2 k.p.k.; por. wyroki SN: z dnia 20 lutego 2019 r. III KK 624/17, OSNK 2019, z. 7 poz. 33; z dnia 9 grudnia 2021 r., II KK 499/21; z dnia 13 lipca 2022 r. III KK 240/22; z dnia 21 lutego 2024 r., II KK 572/23). Dodać przy tym

trzeba, że nie jest kwestionowane, iż w zakresie normy art. 449 § 2 k.p.k. sąd jest zobligowany do kontroli prowadzonego trybu postępowania przygotowawczego, a zatem oceny czy tryb tego postępowania był legalny, tj. odpowiadał wymogom przewidzianym dla danego rodzaju czynu (por. uchwała SN z dnia 25 marca 2004 r., I KZP 43/03, OSNKW 2004, z. 4, poz. 36; wyroki SN: z dnia 26 maja 2020 r., III KK 112/20, OSNK 2020, z. 6, poz. 24; z dnia 12 lipca 2022 r., II KK 295/22). Takiej oceny niestety w sprawie zabrakło. Przecież już to, że opis czynu dotyczył znęcania się nad dziećmi oskarżonego, z których najmłodsze (L.) miało w dacie końca czynu 10 lat, wymagał analizy zarzutu aktu oskarżenia pod kątem czynu z art. 207 § 1 a k.k. popełnionego na szkodę osoby nieporadnej ze względu na wiek, stan psychiczny lub fizyczny (ten typ przestępstwa został wyodrębniony od dnia 13 lipca 2017 r. - art. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 23 marca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 773). Skoro znęcanie miało mieć miejsce nad kilkuletnimi dziećmi (w lipcu 2017 r. M. miał 8 lat, a L. 5 lat) to przecież konieczne było prowadzenie śledztwa, a to z uwagi na rozważenie kwalifikacji z art. 207 § 1 a k.k. (por. wyrok SN z dnia 26 stycznia 2022 r., IV KK 550/21). To zaś oznacza, że już z uwagi na tę okoliczność na etapie postępowania przygotowawczego materiał dowodowy uzasadniał prowadzenie śledztwa, a nie dochodzenia. Co więcej, w aktach sprawy na tym etapie postępowania były dostępny materiał dowodowy z którego w postępowaniu sądowym wyprowadzono wniosek co do zasadności przyjęcia kwalifikacji prawnej czynu oskarżonego także z art. 207 § 3 k.k. (zagrożonego karą do lat 12-tu). W takim układzie sąd pierwszej instancji mógł jeszcze rozpoznać sprawę w składzie jednego sędziego, ale już sąd odwoławczy powinien rozpoznać sprawę w składzie trzech sędziów, albowiem dochodzenie było prowadzone nielegalnie, co wyłączało możliwość zastosowania normy art. 449 § 2 k.p.k. Stwierdzenie tego kwalifikowanego uchybienia skutkowało uchyleniem wyroku i przekazaniem sprawy do sądu odwoławczego. Odnoszenie się do zarzutów kasacji w tym stanie rzeczy jest bezprzedmiotowe (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd odwoławczy będzie procedował w składzie trzech sędziów. Z tych powodów orzeczono jak w wyroku.

Jarosław Matras

Jacek Błaszczyk

Zbigniew Puskarski

[WB]

[a.†]